

УКРАЇНСЬКА ПРИБУДНА

Виходить в четвер і неділю ★ UKRAINIAN TRIBUNE ★ Адреса Редакції: Мюнхен, Тенгштрассе 87/III ★ Adresse: „Ukrainische Tribune“, München, Tengstr. 87/III ★ Ціна 1.— НМ.

ЧИСЛО 16

МЮНХЕН, НЕДІЛЯ, 17 ЛИСТОПАДА 1946

РІК I

НОВИЙ КАБІНЕТ У ГРЕЦІЇ

Після невдалих переговорів з представниками опозиційних партій, прем'єр останнього грецького уряду Константін Цальдаріс створив новий кабінет із членів самих тільки монархічних грецьких партій. Грецький парламент більшістю голосів висловив довір'я новому урядові.

В РОКОВИНИ ЖОВТНЕВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

З нагоди роковин большевицької жовтневої революції, генерал Булганін видав від імені генереліссимуса Сталіна наказ до советської армії, в якому між ін. пишеться: «Ми не можемо бути самовдоволені тільки тому, що тепер ще немає загрози війни». Далі в наказі говориться про те, що советський лад виявив під час минулой війни свою перевагу над капіталістичним устроєм, та закликається советську армію до праці над піднесенням своєї освіти. Нарешті, висловлюється надія, що «справедливий демократичний мир буде встановлений, не зважаючи на зусилля в цьому напрямку міжнародної реакції».

«Кривавий бій: Польща—Україна»
Шведська газета «Афтонбладет» за 18 вересня 1946 р., в статті під таким заголовком пише, що: «На дніях розвинувся фактити великий бій у південній Польщі між польським військом і українськими націоналістами. 106 українських піділів поїхали у важкому бою, що тривав декілька днів. Здобуто велике число аброй».

Відома шведська газета взята в повідомленням варшавської пресової агенції і тому в ній нічого не говориться про польські втрати.

Польське населення дає підтримку УПА

(УПС) Перемиський тижневик «Нове Громоніє» помістив статтю якого майора Е. Г. Майор жаліється, що поборювати УПА не легка справа. «Військо польське має інші завдання (!), а тим часом ще населення не допомає йому в ліквідації банд і то банд українських». Чому стільки чесних поляків толерують найгірших українських націоналістів, що підівшиваються під польське громадянство, ховають аброй, маскуються як мішані польсько-українські подружжя? — питается майор.

«Одне військо чуда не зробить, а в теперішніх обставинах чайже не розгромлено остаточно цих банд».

ДИПЛОМАТИЧНІ КУХАРИ

Чотири кухарі — закордонні міністри чотирьох вирішних світових потуг хотіли бладити смачний соус з зайця, т. з. міжнародний мир, але для цього треба б одного: єдності. Отже цього самого зайця... Але його ніяк не можуть спіймати. Даремно кипить вода в казані. Чи поталанить цим дипломатичним кухарям цього зайця коли-небудь спіймати? (За «Times Dispatch»)

ФРАНЦУЗЬКА КРИЗА — В ДЗЕРКАЛІ ВИБОРІВ

Франція переживає тепер тривожні дні. Два роки після свого визволення в-під німецького ярма, французький народ стоїть перед загрозою політичного й господарського маразму. Останні факти: корупція й хабарництво державних урядів, які стали предметом партійних скандалів та виборчих інтриг; безустанні страйки державних урядовців — поліцістів, поштовців, пограничників — все те дає тільки ілюстрацію того, як дуже захищана тепер у Франції повага держави в загальній. Кілька днів тому склалася ще одна сумно-характеристична подія: 112 бургомістрів славного зі своїх вин департаменту Ероль проголосили податковий і виборчий страйк своїх громад, як протест проти некорисних для них умовин на великому ринку.

Господарсько — над Францією начисла грова девалюація. Ціни ростуть чим раз то вище, чим раз тяжче щонебудь купити за обезцені франки. А продукція харчів у тій багатій з природи країні, хоч і досить велика, щоб високоїти всі потреби й населення — то проте французьке місто голодне, бо харчі щезають в офіційної торгівлі. Частина їх іде на спекуляцію, решту накопичують у своїх міномах перекликані, девалюацією «зелених». Це те, що називається там «зеленим страйком».

Наслідки останніх парламентських виборів не тим трагічні для Франції, що вони дали релятивну більшість комуністам — але тим, що вони закрипили й надалі той стан політичної та господарської провізорії, який є причиною господарської, політичної й державної французької кризи. Бо провізорія не вліквідована ще тим, що Франція має врешті нову конституцію і справжній парламент. Вона

зв'язана з тим, що Франція поділена на два ворожі табори, поміж якими є пропасть, і в яких ніодин не має настільки виразної переваги, щоб самому правити державою. Вона зв'язана в фатальнюю конечністю існування трипартийного уряду, який своєю компромісівістю й половичністю засуджений на бессилля — в обличчі грівної ситуації.

Французький народ сподівався від виборів ясного висліду і можливості створення сильного уряду виразної соціалістичної чи ліберальної орієнтації: «Або уряд Бідо без Тореза (комуніст), або уряд Тореза без Бідо». Але, хоч, завдяки виборчій утомі поміркованих французьких кол та завдяки розбиттю, яке внесла в ряди МРП диверсія та «Голівської Унії» — комуністи здобули незначну відносно перемогу (разом із комунізуючою «Унією Республіканського Руху Спротиву» — 172 мандати та приріст 24-ох мандатів, але проте вони, разом із другою марксівською партією, такими різними від них соціалістами — матимуть тільки 46% мандатів. Не маючи за собою більшості, вони не матимуть також можливості створити лівий уряд. А ліво-католицька МРП хоч і мала б разом із правими групами або абсолютну більшість проти соціалістів і комуністів, то вона надто виразно підкреслює свою «лівість» і ніяк не погодиться станути на чолі «реакційного» центрально-правого кабінету. Отже, здається, що Франція і далі буде висуджена на трипартийний кабінет і... провізорію. Який вихід можливий із цого стану, що його називають чужинецькими обсерваторіями французькою кризою державного авторитету — поки що годі передбачити.

О. Питляр

ВІДГОМІН АМЕРИКАНСЬКИХ ВИБОРІВ

Демократичний журнал «Чікаго Сан», який дотепер підтримував політику президента Трумана, висунув домагання, щоб президент уступив із своєго становища і покликав нового, республіканського міністра закордонних справ, спираючись на висліді останніх конгресових виборів. Таку саму думку висловив також сенатор Демократичної Партії — Фулбрайт.

Але, як подають деякі особи з президентського окруження, президент Труман не має вовсім наміру подавати своєї димісії.

Один із дорадників президента заявив, що американська конституція не передбачує такої можливості, щоб сам президент уступав із іменуванням свого наслідника. Для вибору нового президента буде компетентний американський народ — у виборах, які відбудуться за два роки.

Коментуючи вислід останніх виборів, республіканський виборчий організатор Ріс заявив: «Наш успіх — це наша перемога над залишками московського радіо».

СТАЛІНСЬКА ЦЕРКВА В УКРАЇНІ

(УПС) Церкву в УРСР не можна назвати православною, бо переход на «православ'я» пройшов унаслідок жахливого гніту й терору. Тепер в церквою є так, як в усіх в ССР: все є в сталінському, тобто — формально населення наявно визнає, а фактично — не-навидить, як і все, що має тільки советське зафарблення.

Теперішній мітрат Костельник приймає делегацію в Карпатській Україні в справі переходу на православ'я. Єпископом у Львові тепер є Макарій. Він живе при Преображенській Церкві, та керує так зв. львівсько-тернопільською єпархією. Станіславським єпископом є Пельвецький. Він доносить до НКВД на таких священиків, що тільки «навовні» перейшли на православ'я. Тому він тепер популлярний під прізвищем «Плюгавецький».

Митрополита у Львові немає. Він, в типу «київсько-галицького» має осідок у Києві.

У Львові по примусовому переході на православ'я, багато українців почали ходити до костелів. Це викликало ворожі виступи поляків, а на дверях костелів появлялися написи: «Нех съмердзаонци русіні пішестаном ходіть до костцьола, гдіж затрувають поветрже», і т. п. Це типовий зразок

польської ославленої культури «на кресах» і гіперкатолицизму.

Борщівщині декілька священиків не перейшли на сталінське православ'я і повідомили владі, що не перейдуть. Так аробили о. Білинський в Мушкатівці, парох в Шимковець, парох с. Цигані, парох с. Бабинці. О. декана Чубатого з с. Шупарка, о. Назаревича в Кривча, о. Кушнірчука в Іванкова, вони не «перестались», їх арештовано і вивезено. На допиті о. Кушнірчука іквд-исти побили і питали, чому не хотіть перейти на православ'я. Він відповів: «Мені перейти на ваше православ'я це всеодно, що для вас — іквд — перейти до УПА». Його звільнили, але під час Богослужби прийшло два цивільні іквд-исти і веліли йому підписатися на чисті картці паперу, для... провірки його підпису. Вночі викликали його на подвір'я, де ждала група іквд-истів, посадили на віз і поїхали в недалекий ліс. Розшуки родини по всіх урядах і в'язницях, де лише можна було, не мали наслідків.

Як правило, священики, котрі переходили на православ'я, мусили прилюдно в церкві відчитувати парохіянам свою заяву (зредаговану для всіх в НКВД) про зміну віри.

»Чому тебе не вбили німці?«

(УПС) Литовський часопис «Дравгас» у США в ч. 150, пише, що йхній кореспондент мав інтерв'ю в утіччями в Литві. Один з них, жив, прохочучи не оголошувати його прізвища, розповідав: «Ви знаєте, як німці мучили жидів і, якщо вони після всього цього тікають від большевиків, то ясно як настало життя в Литві. Большевики арештували багато жидів. Їх питали: «Якщо ти був добрим жидом, то чому тебе німці не вбили? Чайже всіх добрих жидів вони винишили. Большевики роблять часто також вакиди жидам, що вони не співпрацювали в большевицькими партизанами. Коли жиди по слідстві випускають назад, то строго накають їхому мовчачі під загрозою розстрілу. Дуже часто вільненого знов арештують. Це повторюється кілька разів. Знайомі починають такого жиду уникати, підкорюючи його в службі НКВД. Вже одні моральні тортури вмушують жидів тікати в ССРС».

— 99 послів болгарських опозиційних партій влаштували на першому васіданні болгарського парламенту, бурхливу демонстрацію проти урядової політики «насильства й диктатури». Президент нового парламенту, комуніст Коляров, не дозволив представникам опозиції відчитати їхню заяву, в якій вони дамагалися внесення концепційних таборів.

— США вірвали дипломатичні зносини з Албанією, відкликаючи свого представника в Тірані, через те, що теперішній комуністичний албанський уряд не визнав давніх албансько-американських договірів. Охорону американських інтересів в Албанії перебрав французький представник.

— Провідник італійських комуністів Пальміро Толіятті був арештований албанською владою під час своєго побуту в Тріесті, куди він приїхав по дорозі до Білграду.

— У шістьох великих харчевих крамницях Мадриду вибухли бомби, підложені невідомими особами. Людських жертв при тому не було. Йдеться тут мабуть про демонстрацію лівих революційних груп, про ти теперішньої важкої харчової ситуації в Єспанії.

— У Палестині виконано новий бомбовий атентат на поїзд на лінії Брусалім — Яффа.

— 75 тисяч грецьких державних урядовців перевели 24-годинний страйк, домагаючись підвишки платень.

— Німецький генеральний прокурор виготовив акт обвинувачення проти звільненого в нюрнберзькому процесі б. канцлера фон Папена, якого він приділює до І. класи нацистичних проступників, як «головного виновника».

— Орган відділу пропаганди при ЦК Компартії ССР «Культура й життя» піддав найгострішій критиці «Дев'яту симфонію» Д. Шостаковича, закидаючи йї «ідеологічну зарудненість» і помітність на ній впливу творів Ігоря Стравінського — «мистецької без батьківщини»... Вперше Шостакович був застакованім советською критикою в 1938 р. за оперу «Леді Макбет на селі».

НОВІТНЯ ГРА В КІСТКИ

Два світові бльоки — Західні Албанії і ССР — не можуть погодитися, в справах упорядкування повоєнної Європи та заведення трипівого миру. Між обома бльоками йде довга і напружена гра за володіння Європою, яка, тимчасом, поволі загибає. Яскравий малюнок на цю тему вміщує: «St. Louis Dispatch».

ПРОБЛЕМА ВЕЛИКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Англійці багата нація. Одна із найзаможніших у світі. І це в них, заможних, існує прислів'я: „Я не такий багатий, щоб купувати дешеві речі!..“ Ми цього не кажемо. Ми кажемо й робимо навпаки.

Неваже ж ми такі багаті, що можемо дозволити собі розкіш в широким жестом архімільйонера розтиранувати наші убогі ресурси на видання великої, третегатункової літератури?.. Ми, наїзденінні в усіх, ми охоче марнотратствуємо!.. Ми блукаємо по смітниках літературних задвірків і забираємо покидки роботів, трупні харкотині механічних автоматів, жахливу і жалюгідну, безнадійну в своєму однієї маячневу продукцію кололітературних Мармеладових.

Але годі про це! Хай мертвотники й дали роблять своє мертвте діло!.. Що Ім Гекуба?!” Зрештою, в нас є далеко важливіші справи.

Жодного в видавців мотлохи, почавши в Івана Манила, не переконати, що те що вони видають, є в мотлох. Це все одно, що сліпому від народження тлумачити, що таке біле. „Біле як молоко! Біле як папір!“ Нарешті він перерве вас і скаже вам, що він вбагнув. „Біле це солодке, смашне, вологе, рідина. Його п'ять. І, одночасно, воно гладке, пласке й тонке. З нього роблять торбинки й штучні квіти!.. Чи ваша провиня, що він не зровуїв вас?

Становище письменника в нашій громадськості, поза межами близького літературного оточення, дуже нагадує визначену ситуацію і розмову в спілум про барви і в глухим про музику. Автор вважає за свій обв'язок говорити ясно, однак, відразу ж, в міру того, як він висловлює свою думку, починається нагромадження непорозумінь.

Говорячи це, я зовсім не маю на увазі когось в „заперечених“ письменників; я говорю про визначного й авторитетного автора „Волині“.

З пів року тому була опублікована доповідь Уласа Самчука про „Велику літературу“ МУР, ч. 1). Майстерно вроблена, блискуча, глибокодумна і, разом з тим, гірка стаття. Вона не дійшла ні до кого. Критика не реагувала на неї зовсім. Певне, чи-тачі так само.

Я наважився б сказати: ми володіємо діловижною здібністю ігнорувати варте уваги і не реагувати пристрасно на те, що варте пристрасти. Хоч, разом з тим, вмімо означати комарів і в караванах верблюдов проходити через вухо голки.

Можливо, це ігнорування є наслідком причин, що про них писав автор: „Інколи, і то досить часто, наш громадянин зовсім не

має до мене ніяких претенсій. Більше того: він дивиться, як на якийсь безплатний додаток до певного життєвого комплексу його щоденних справ, а то й не дивиться на мене взагалі. Бо певно, що поняття літератури доходить до його свідомості дуже неперсонально, як шматок хліба чи чутка про атомової бомби“ (стор. 39). Це той стиль, яким пише автор. На жаль, можливо, сам автор винен, що його статті в тому вигляді, в якому її опубліковано, справляє далеко менше враження, ніж це могло бути. Мені, приміром, не вдається, що її написано ѿщадно. Письменник ввик до широких полотен, до монументальних речей, до рояльного стилю. Отож і свої статті він часом подає в цій же, звичайній йому, рояльного-епічному манері, хоча це й щодить Ім, породжуючи перебої стилю.

Тонкий елегантний санс, вишуканий рідкісний фарфор, письменник пересипає половиною. Свої ефектно-барвисті образи, карбовані формулами, він загортав в м'яку і пухкую бавовнувати! Навіщо це він робить?

Українська Спілка Образотворчих Мистецтв

Петро Андрушев

ПОХІД ІГОРЯ (олій)

ІНВАЗІЯ ГРАФОМАНІВ

З приводу прикрого і неприємного явища, що сьогодні спостерігаємо в нашому образотворчому мистецтві, одверто й гостро висловився І. Козак у статті „За рівень в образотворчому мистецтві“ („Українська Трибуна“ ч. 7), засуджуючи «творчість» т. зв. «випадків». Автор стверджує, що вони, ці «випадківці»: «з таборового безділля кинулись ходити на „етюди“, хоч ціле життя займались іншими професіями». Вони, «ті, що в краю тупцювали під порогами мистецьких організацій», і вони »спочатку захували певну скромність і пристойне почуття дистанції, але чим далі, тим більше почали втискатися в наше мистецьке життя».

На жаль, цей факт заінтував не тільки в образотворчому мистецтві, але його можна також спостерігати і в ділянці нашого мистецького друкованого слова. Як там, так і тут, щораз частіше з'являються люди, які вважають своїм святим обов'язком і покликанням здобути звання мистецькими чиера. Очевидно, кожному це вільно, але є одна передумова: треба мати талант, треба мати кваліфікацію.

В письменницькому словнику людину, що дармо мучить папір і себе, означено ім'ям: графоман. Тип, від якого стає і смішно і моторошно. Правда, В. Бер у статті „Злідні днів“ (Українська Трибуна ч. 13) протестує, щоб такого типу називати графоманом, бо: «Сказати про нього, що він графоман, зробити йому комплімент, породити в ньому сподіванку, що й він якоюсь мірою може бути причетним до літератури». Однак, ми цей «комплімент» йому зробимо, і хай нам Шановний Автор вибачить, тим більше, що цей «комплімент» дуже поширеній і всім зрозумілий, навіть і самим графоманам...

Сьогодні на літературному відтинку відбувається інвазія графоманів. І це не пересада. Вистачить переглянути друковані видання, що з'явилися на світ, тут у нас, від перших днів після закінчення вій-

Задля мудрої обережності, як поступила читачів, що не сприймає подібного стилю! Витончений стиліст у своїх фейлетонах, Улас Самчук, іноді, примушує себе писати без близьку. Письменник з широким діапазоном, замість говорити у весь голос, іноді, зважує тон і починає говорити в півголоса. Добре, що не мовчить зовсім!

В навізі статті Улас Самчук ставить проблему великої літератури. Проблему важливу й актуальну. Але, характеристично, він примушений відразу почнати виправдуватись. Так, У. Самчук виправдується, що він ставить цю пекучу й гостру проблему.

Я наведу це місце з його статті, бо воно якнайкраще викриває всю іненормальності наявного становища в нашій літературі. „Хочеться — пише У. Самчук — говорити про велику літературу. Мені завдавали нераз питання, що це, власне, велика література? Задавали це питання люди інтелігентні й освічені. Інколи вони намагались ще пояснити звичайно стилізацією цієї справи, відносячи це поняття велика література до моєї словної еквілібрістики“ (стор. 41).

Як важко творити письменників в атмосфері, де люди освічені й інтелігентні вважають проблему великої літератури за фiktivnu, чисто вербалну. Звички трактуюти українську літературу, як малу, як принципово регіоналістичну, як літературу призначенну виключно для хатнього вживання, замкнену в межах даного мовного простору, вони й найменше припускають, що хтось серйозно називав її великою й серйозно претендував для неї на місце в колі інших світових літератур. І автор починає підбрати аргументацію, яку „ци інтелігентні й освічені люди“ відбін були сприйняті. Він починає писати про стоять приступно, не як письменник, а як шкільній учитель, тлумачучи аналіфетам звичайні абеткові речі.

Ви маєте рацио, пане Уласе, коли, не витримавши, нерешті, в обуренні й в гнівом пропонуєте: „Залишмо на бощі школіні пояснення. Зарв ми не в школі, а на фронти!“ (Стор. 40) Ви слушно кажете: „Наші неподавні минулі віки в послідовно закононімістю виділяли із себе послів у царство вічності. Так було, так є, і так буде, бо інакше бути не може“ (стор. 41). І ми хочемо, щоб наші письменники були послами у вічність, а не вчителями в школі для аналіфетів.

Віктор Бер

Петро Карпенко-Крип'які

ОСІННІ

Сади вважають іржею. Свіще, Мов стрільня, невгамовний вітер, І в небі крижані все вище, Все далі, як життя прожите

Однієї журавлі. Дивися, Задумайся над усім, що бачиш: Твій світ, мов буйний шум улісся; Мов звабні первосні юначі

Уже встає. Проходь крізь чвірі І мріяни сивину, і хвиці, Сховавши в серці власний вирій За прагнення усі — найвищий.

26. 10. 1946

— Серед запрошеніх, які відмовилися прибути на женевську конференцію представників європейської культури, що відбулася в вересні 1946 р., найбільшу кількість становлять советські вчені й письменники. Ілья Еренбург відповів на запрошення на хабном листом, в якому пише: „Що ви власне хочете? Ми, росіяни, не дилетанти, а люди дії. Ваше бажання побачитися відною не цікавить мене. Вашою єдиною метою є підготовка нової війни...“

друкарням бракує шрифту, коли так важко здобути дозвіл на друк і не завжди легко придбати папір, ми наважуємося випускати з наших друкарень ідіотичний мотлох“. і цей „ідіотичний мотлох“ заслонює справжнє цінне і вартісне. Він змішує те цінне і вартісне з собою — і складається, навіть в інтелігентного читача, враження про ріст нашої літератури на еміграції. Однак: „Нінацо здається одягнути павіні пера й безжурно захоплюватись „буянням нашої літератури“, „квітінням“ нашого літературного життя“ (Ю. Косач. „Обрії та межі“, Рідне Слово“ ч. 5). Треба відділити половину від зерна, і половину викинути на смітник, але треба це зробити серйозно і рішуче. Не можна бути вибачливим, треба здерти оте „павінє пір'я“, треба бути безпощадним. Інвазія графоманів мусить бути спинена.

А як в дійсності? Перегляньмо збірник МУР-у ч. 2. У ньому вміщено статтю п. н. „Чи проза в нашій прозі“, автором якої є п. І. К-ий. Він стверджує: „Досі не вийшли зі ані вірші Теліги, Ольжича, Антонича, ані роман Домонтовича... Справжня музя не вміє розпихати ліктами. Справжня музя вміє зважувати кожне слово, кожну титлу й кому“. Цілком правильно. Але далі автор у рукавичках і серйозно говорить про кількох графоманів і робить у їх бік приемний реверанс, розглядаючи їх „творчість“ у товаристві кількох письменників. (Також змішання!) Напр. п. І. К-ий згадує про В. Русальського і між іншими пише: „Безпосередні наслідувач Хвильового“. В автора є багато від Стефаніка“. Значить: кращої рекомендації для цього „письменника“ не треба! О. Степовому, що сплодив стирту книжечок, п. К-ий надає звання „автора-етнографа“. Чи п. К-ий не знає кого називають етнографом? Далі п. К-ий ласкавим словом згадує М. Брика (збірка „оповідань“ „Перстень“ — бомби, гранати та інші вибухові матеріали) і Н. Павловську („Арія Мартині“ — цукер плюс сахара). Свої міркування автор підсилює авторитетним ствердженням:

... почувавши у цих книжечках почви давно пережитого сентименталізму. Може це предтечі близького відродження цієї колись потужної течії?“ (Підкresлення напис — Б. Н.) При читанні цих рядків стає смішно і дивно. Чи п. К-ий не міг уже як цього так дуже хотів, дошукуватись цієї „колись потужної течії“ у творах дійсних сучасних письменників? За ці рядки „предтеч“ повинні авторові спеціально подякувати. Дійсно, знаменитий комплімент! Автор, щоб бути послідовним, повинен був згадати у своїй статті ще багато, багато інших „прозаїків“, а також О. Запорізького і Його колегу Ю. Зорича та ім подібних — хоч в осібному абзаці про „драматургів“. Далі сам заголовок — „Чи проза в нашій прозі?“ Що значить „в нашій прозі?“ Хіба ж цієї халтури (назвавши її навіть прозою в прозі) не можна зараховувати до ніякої прози, зокрема до нашої. Помилку робить також і Ю. Шерех, який у статті „Стилі сучасної української літератури на еміграції“ (МУР ч. 1) згадує такого, за дозволом сказати, „поета“ як Ю. Балко. Правда, автор іззначає: „Це, звичайно, ніяке літературне явище“ — але тоді пошо й згадувати, коли це „ніяке літературне явище“ — і то в такій серйозній і вдумливій статті і під таким заголовком?

Ми могли б назвати ще десятки „творів“, десятки „письменників“, „поетів“, „драматургів“ — оцей легіон графоманів, що почав інвазію. Але вистане. Цю інвазію треба припинити, не можна бути вибачливим. Треба бути безпощадним. Читач мусить дістати повноцінну книжку. Мусимо припинити потурання новітнього „плужанства“, бо це потурання є одною з основних причин, що сприяє інвазії графоманів, що породжує отих кололітературних типів, які „також пишуть“ — з безділля, на фунти, на кілограми, на метри і кілометри. Повітря в літературному світі треба прочистити. Воно мусить бути кришталльне, бо ним дихають не лише самі письменники, але й велика маса читачів.

Б. Нижанківський

Німецький письменник про українську книгу

Нижче подаємо коротку рецензію відомого німецького письменника Петра Дерфлера, написану для «Української Трибуни» про книгу українських новел, що була видана 1948 р. В-ом Отто Герасовіц в Ліпцигу. Книга, не розійшовшись серед широкого кола читачів, була сконфіскована гестапом.

Петр Дерфлер пише: З України прийшла до нас збірка українських новел, в перевідкладі Марії Мірчук, «Земля». Ми пожадливо вхопилися за неї, бо ми любимо пізнавати новий світ, любимо самобутнє.

«Земля» належить до того відламку поезії, яку помічають і приймають вперше тоді, коли у людей міської культури просинається тута за простим і скромним сільським життям. Так було вже в античному світі: Віргіл, напр., оспівав пастухів і селян, насосицька, виноградники й ріло. Сьогодні тема «Земля» в актуальному від Европи до Китаю, скрізь, де індустріалізація живе людей до міст.

Ще перед першою світовою війною мені довелося подорожувати Балтикою. Одного разу пан в Риги запропонував мені залишити згерманізований лотицький міст і відвідати їх села, де що можна було побачити неповторно-оргіанізаційний уклад лотицького життя. Такою подорожжю по Україні, українських селах, була для мене книга «Земля». З неї я пізнав українських людей дaleко більше, ніж за мою подорож Латвією.

Щоправда, я пізнав українців головне в боротьбі за їх власні землі, за їх пограбовані чужинцями багатства. Я відчув уклад життя на нафтових промислах і серед грандіозних карпатських лісів Буковини (Ольга Кобилянська «Біле»). В іншому місті я познайомився з українським селянином, що від жахів війни тікає до землі: «Нашою долею в землі, валиш П і ти загинеш» (Василь Стефанік «Земля»). Ще далі — і перед нами стас по-експресіоністичному намальована картина життя степово-го містечка в Україні. Проте, книга «Земля» вагабудівською відношеннями валиється винною перед своїм читачем. Де в ній спостерігаємо ми селянина на своєму подвір'ї, за роботою? Хіба що в кількох реченях. Зустрічаємо тут також цілком випадкові оповідання їх шкіци (неволі — дуже рідко), напр., «Порада» С. Парфеновича. Також поетично сильно фрагмент Юрія Косача «Вечір у Розумовського» має лише посередині відношення до теми.

Багато убогості, лиха, насильства і гноблення бачими ми в українській книзі. Із не забутніх оповідань Ольги Кобилянської «Жінка» та Івана Франка «Мільйонер» ми дівідємося, як біда лишається винним перед багатством. Але українська земля, чому твої поети не розвіюють також про твою принадність і радість, про твоїх дітей, про твій непереможний думор? Твої поети скріплються їхновою скріплються! Але і обвинувачення, і позив можуть бути виражені в поетичному силу.

Видно, тяжкі обставини праці над «книжкою» не дали змоги відбрати в ній великий репрезентативний матеріал про українську землю. В ній показано не Україну, а лише кілька рис її пейзажів і кілька вірних батьківщин людей в боротьбі з націонізмом. Щось гнітуче в цій «Землі». Безмежний сум

викликає вона. В ній оспівуються лише оборону країни в зброяю в руках (Григорій Косміна «На золотих богів»), а де первісна сила П молодості, росту, висіву й урожаю?

До характерних рис цілої збірки належить безнастаний перехід епічного в чисту лірику. В книзі видно своєрідний нахил українського нарору до пісні. Бог дав йому дар оспівати свое страждання.

Петр Дерфлер
Переклад з німецької О. І.

На шів голосу

Докі Гуменна, «Куркульська вілля», стор. 48, вид. „Нові Дні“, Вальцбург 1948.

Помилкою треба вважати підзаголовок невеликої книги Докі Гуменної «Куркульська вілля» — «збірка новел». Жодне з двох поміщених тут оповідань і жоден з двох нарисів не мають нічого спільнога з новелю у справжньому розумінні цього слова.

Другою помилкою авторки і редактора є поміщення в такій малій збірці вже зробленої письменниці, чернетки нарису, що тут має бути кількою оповіданням — «Пахощі польових квітів». Кілька сторінок нарису — це не вдало взяти акорди-мотиви, що мали б знайти собі відгомін у читача. Згадаймо також неясність його змісту, — на що нарис Докі Гуменної претендує, і низку взагаєві не вдалих вирів (напр.: «...в ній у мене не було ніяких спільніх точок» — стр. 5, «внаїшла Миколу» — стр. 7), або не пасуючих до теми й настрою даного нарису (не запідзорювала самоцвітів його і телекту» — стр. 7) і інші.

Натомість другий нарис «Сосна чекає чуда», відданий, навіть близьким. В цьому немає лишнього слова, ні одного фальшивого мавна фарби. «Сосна чекає чуда» — виграюча від своєї простоти мініятурна скульптура убогої, придбаненої горем жінки. Сурова критика могла б сумніватись хіба що в доцільноті бабиних відвідин міста (стр. 14).

Оповідання «Барбос п'ятій» і «Куркульська вілля» видають Докію Гуменну, як видатного спостерігача українського сільського й містечкового життя та основні риси й мистецтва: традиційно-реалістичну маніпу письма, колоритність і багатство її майже народньої мови, простоту сюжету, нахилю до опису побуту, вміння без дуже поширеного опису, — подачею віддононі деталі, одухотворити своїх незадаліліх і, видно, найчастіше ліричних героїв...

В «Барбосі п'ятій» досить цікаво і вдало передано психологію собаки, хоч алегоричність історії пригод Барбоса, що надає оповідання живості й дотепності, вже в своїй основі заперечує загубленіння в психологочні проблеми. Саме тому не порівнюючи Барбоса ні в собаками Д. Лондона, ні в розкішним «Хостом гером» Л. Толстого.

Лише окремі фальшиві нотки (діяло Матвія Герасимовича з Ганею, а може також непотрібне і сентиментальне запрошення Матвія на свято більш щасливими родичами), в оповіданні «Куркульська вілля» не можуть затушувати певної значимості актуальности й частково тематичної свіжості його.

А чисто українська іронія, що на мить виринає то тут то там, і погано приховане співчуття до герой вчораших «куркулів», надають оповіданню симпатичного, людяного тона.

Хотілось би думати, що збірка Докі Гуменної «Куркульська вілля» є вибором мініатор письменниці-повістяра, епіка. О. І.

ЗАМІСТЬ РЕЦЕНЗІЙ

Лист до Редакції

Дорогий Друже Редактор!

Я виконав Твое прохання прочитати збірку етюдів Михайла Бажанського п. н. «Мозаїка квадрів в'язничних» і склавши в Північній кілька своїх слів.

Зробив я це, а поспано до Тебе, а також тому, що, протративши чотири роки в нім. тюрях, на Лонцького, в краківських «Монтелюпіх», у концтаборах Авшів, Матавані Мелькі та Ебензее, я досі відчуваю гостру потребу читати все, що тільки попадеться мені в руки. (Про читання книжок і систематичне ведення щоденних записок у нім. концтаборах до кінця 1944 року, коли відносини покращали! — не доводиться говорити. Можливо, що це могли робити люди в таких «кастелях», як Брец, чи в іншій «Erweiterter Polizeigefängnis»!)

Літературну оцінку твору п. Бажанського пояснив Тобі. Чи Ти заличуватимеш його до т. зв. «великої літератури», як рецензент авгсбурського «Нашого Життя», чи до Маленької, чи просто викинеш його з літератури, всі ці гріхи ляжуть на Твою душу, Друже Редактор.

Я хотів би розійтися етюдами, т. скажиши в «в'язничного» боку. Чи не вважаєш, що всяки спогади, етюди, оповідання і т. п. люді, які прожили деякий час у «в'язницях», повинні вважати нашу літературу, давати матеріал істориків, врешті, розкривати перед сусідністю одну від сторінок нашої борботи? Намо думки це й брати треба до уваги при виданні цього роду творів.

Але до суті. Просидівши в нім. таборах смерті від вересня 1941 р. до 6 травня 1945, я в цікавістю розгорнув збірку п. Бажанського «Мозаїка квадрів в'язничних». Тим паче, що шановний Автор заповідає у вступі не причиню до мартирології чи якусь сатири, а «хронологію політичної комедії, ім'я якій — гітлерівський режим». На жаль, уже після перших етюдів пригадалися мені слова Рильського:

«Кому і що твої скорботи
І сніг твоєї самоти?
Хіба твій біль дрібний — Голгота?
Невже слова твої — Хрестя?....»

Далі, я ніяк не відворюю, ради яного задуму Автор видрукував свої етюди?

На те, щоб «сповнити обіцянку, дану товаришам в Лонцького», краще було скинути якісь товариський з'їзд в'язнів в тюрем Лонцького, Монтелюпіх і поліційної

КНИЖКА ПРО О. КОПИЩЯ

У Філадельфії появилася в англійській мові книжка під заголовком: «Олександр Кошиць в українській музіці, що й автором відомий науковець, проф. Олександр Саскачевському університету», видача української сторії та історії культури, Дж. В. Сімпсон.

Ця незвичайно цікава і вартісна книжка дає короткий нарис історії української музики, починаючи від II найдавніших джерел, — обрядових пісень.

Письменницький стиль проф. Сімпсона — живий, квітістий і виразний, що часто виходить поза межі прози і переходить у поезію. У своему нарисі проф. Сімпсон наводить багато цитат з чужих та українських письменників. Історія української пісні в представлений проф. Сімпсона стає історією і образом нашого українського народу.

І. С.

виявили в Бреці і на ньому, серед дружньо-гутірки, поринути в спогади минулого.

На цьому в'їзді можна було б поробити порівняння, які в'язниця гірша, а навіть переконати своїх слухачів, що концтабор у Бреці — гірший за Дантове пекло. (До речі, мої товариши в Авшівці поважно запевняли мене, що Береза Картузька була гірша як «Verhüttungslager Auschwitz», за винятком смертності).

Звичайно, коло слухачів на в'їзді в вужчі, як ціле громадище, можна навіть віднести до «заливниця» в менше шкідливі. Далі, між слухачами можна найти добrego приятеля, що терпеливо вислухав би наш інтимний оповідання про любовні приторки руки есесівські, а при описі «настірнішого на світі голоду» не треба було б покликавати на Ремарка чи нашого Турянського. Такий друг друже напевно зрозумів би наші кровожадні бажання стати душогубом, куркі в концтаборі (!), а навіть пожалів би нас, що ми «стоїть» десятий день не бачили барболі!

Досадною хібю бувших в'язнів є те, що не лишиться юдейський слід про наші страждання і муки, про те, що ми «гідно» заступили наш народ аж до 12-тої години німецького панування, виконуючи послання українських репрезентантів в високою освітою. Друге — не лицюю вмалювати цілу галерею наших товаришів у їхній присутності, додаючи їм титули докторів, директорів та інженерів. Дехто з них міг би навіть розсідитися, якщо б ми закинули, що йому «не вистачало 160 сантиметрів», чи юдії нічної ночі звалися волосся в його видовженої голові. А вже ніяк не можна скавати словечка про своє «я». Вони ж живе й щодового вибирає жити!

Також, хоча це не таке важно! — не можна вважати своїх в'язничних друзів за «вічніх» цивілів, які сприймають всі наші філософічні міркування й пояснення слів, як — кіфер, це в германській мові звучить сосна — за добру монету.

Пробач, Друже Редакторе, що на цьому закінчу, не виконавши Твоє прохання: скказати свою оцінку про твір п. Бажанського п. н. «Мозаїка квадрів в'язничних», але — ій-бо! — не маю часу, босаме читаю дуже цікаві описи українського робітника з німецького табору праці.

З дружнім привітом
Твой Данило Чайковський

— 23 жовтня ц. р. в Санта Фе помер відомий американський письменник, мальяр і природознавець, Ернест Томсон Сетон, автор відомих книг в житті тварин. «Історія життя срібної лисиці» та «Дикий звір, як я пізвав» наштовхнули Кіплінга написати «Джунглі». Сетон народився в Англії, проте постійно жив і працював в Америці. Матеріал до своїх книг Сетон знаходив під час своїх мандровок американськими джунглями. Твори Сетона були ілюстровані самим автором.

— При Шіллірівському університеті в м. Ені (Турингія) відкрито інститут діалектичного матеріалізму. Студенти цього інституту мусять оволодіти вченням Карла Маркса про «науковий соціалізм»...

— В Мюнхені відбувся з'їзд прихильників мови есперанто. На президента нововстановленого товариства есперантистів обрано др. Ціглер.

— «Золоті Ворота» — так звуть новий німецький журнал літератури, мистецтва й вільної думки, щ

З життя таборів

В ГОСТЯХ У ТАБОРИ В ВАЕРНІ

(Малий репортаж У. Т.)

Гарна сонячна погода обіцяє успіх нашої прогулянки до табору ДП в Ваєрні, на святкування першої річниці його існування. Над розлогим озером Шліззее стелиться туман. Верхи недалеких гір так і мають удалечині. Ліс в осінньому вбранні надає місцевості великої краси.

Поїзд мчить, минаючи копальні вугілля, де біля 300 українців — шахтарів вишили собі працю. Ще кілька станцій, і ми виїдемо. Шлях тягнеться вгору, полем, понад річкою. І ось ми біля високих мурів монастиря, в якому міститься табір. З-за стін видно будову великого костела з 1720 року. Біля мурів розташовані людські селища.

Ще кілька кроків і ми — за брамою. Саме всі тепер на Богослуженні. Церква справляє велике враження. Стіни та стеля вкриті численними малюнками оригінальної композиції, виконані у барвистих фарбах. Оздоби в стилі бароко, хоч в цілому будівля не витримана в певному чистому стилі.

У церкві правлять три греко-католицькі священики. Лунає спів таборового хору. Серед численних присутніх латинський чернець-священик в наївничайним пітиєм слухає українську Богослужбу.

В просторії зали монастиря одночасно правиться друга Богослужба української Автокефальної Православної Церкви. Слухає молодий священик. Також співає свій церковний хор.

З церкви всі виходять на подвір'я. У каплиці відбувається посвячення пам'ятної таблиці в написом: «В роках 1945—1947 перебувало в Ваєрні та молилося в цій церкві за свою батьківщину 216 українських вигнанців». Прикрашена національним гербом таблиця неначе пророкує, що українці перебуватимуть тут і в наступному році.

По обіді йдемо оглянути виставку народного мистецтва. Частина експонованих речей виготовлена вже тут у таборі. На стінах розшановані пейзажі мистця мальара Мороза. Оригінальні пов'язання модерних чужих і українських побутових мотивів, ширість фарб, немов узятих з гуцульського килиму, характеризують працю цього майстра.

На виставці численно реprezentовані різьба, килими, вишвики, дитячі роботи. Багато гостей німців в цікавістю оглядають виставлені речі. Увечорі на концерт з нагоди першої річниці табору приїжджають представники УНРРА. Чоловічий хор під диригуванням проф. Мисюка виконує «Засяло сонце золоте» та інші пісні. Далі послухано привітання від проф. Корсунського та оголошено привітальну телеграму від УНРРА. Мішаний хор проспівав «Добуйтесь, діти України».

У своєму віті, керівник табору розповів про початок насування табору, який тепер налічує 260 мешканців, з них 11 новонароджених.

Далі програма складалася в декількох точках дитячої самодіяльності, хореографічного виступу мігра. Петрини та, мішаного хору, про проспівав «Туман хвильями лягає».

Після концерту всі прямували до бічної зали на вечір. Цікавимою місцевими культурно-освітніми життям. Нам оповідають, що в таборі провадиться фаховий вишкіл. Працюють шоферські, кравецькі і килимарські курси. Зокрема українськими килимами, шитвом та плетенням цікавиться УНРРА і дає для виробництва їх сировину. Передбачено також провести курси господарського виробництва. З викладів про відбутилося лекцію про світ мікробів. Мають відбутилося ще науково-популярні реферати про постання друку та про рідине господарство. Оповіли нам і про місцевих пластунів, про організацію ними багатьох майданчиків та чимало інших цікавих новин. Після вечірі було влаштовано масову забаву.

Ю. В.

ДЕ СПРАВЕДЛИВІСТЬ?

(Про відносини в таборі «Фрайман»)

В таборі живуть різні групи та національності з притаманними їм звичаями та культурою. На основі звідомлення з 29.9. 1946 р. табор має такий стан:

Українців	2777	чол.	— 43 %
Штательзоа (росіяни)	1255	“	— 19 %
Югослави	1440	“	— 22 %
Поляки	461	“	— 7 %
Литовці	373	“	— 5,70 %
Латиші	148	“	— 2,30 %
Естонці	29	“	— 0,50 %
Жиди	14	“	— 0,25 %

У кожній з цих груп є люди з різною освітою і без неї, живучи разом.

Буває й так, що люди в різними мовами, культурою, темпераментом та освітою мусить жити в спільніх кімнатах. Беручи до уваги також службовий склад поодиноких установ та їх управ у таборі, відношення до найчисленнішої української групи стало досить несприятливим і мається враження, що управа УНРРА до цієї групи мешканців має своє спеціальне наставлення.

За винятком шефа адміністрації та керівника технічного відділу, у всіх установах УНРРА в таборі або немає українців або війняті вони на зовсім невідповідальних посадах і через те неможуть мати ніякого впливу на таборове життя, а окрема на життя української національної групи.

Так, напр., у таборовім суді працює лише один українець (возний), хоч у таборі є 14 українців (найбільше число), що мають фахи правників, адвокатів, суддів і т. д.

В наслідок цього найчисленніша українська група мусить віддаватися до чужих суддів, які не розуміють нашої мови і не знають потреб української групи.

У таборовім шпиталі на 88 осіб працюючих є лише 15 українців (у тому числі 5 лікарів). Отже і тут українська група мусить віддаватися на опіку людей, що часто мають розуміння.

Таборовий відділ праці складається з 4 поляків, 5 югославів, 4 штательзоа (росіян), 2 літвів і 2 українців. Керівник — поляк. Не диво, що українці посилають на найгіршу посаду таборову фізичну працю, яку виконують переважно українці-фахівці і інтелігенти, натомість іншу, легшу працю, виконують росіяни або югослави.

Транспортний відділ: серед 72-х осіб, зайнятих там, працює 6 українців, 24 росіяни, 28 югославів, 10 літвів і 4 поляки.

У спортивному відділі працює лише 2 українці.

Город: на 86 чоловік, що там працюють, є 25 українців і 1 — фізичних робітників.

Натомість на летовищі Рім: на 137 працюючих там робітників є 111 українців. В Індіані на 58 робітників — 39 українців. У Бад 884 на 58 робітників — 39 українців. Форарбайтерами є всюди росіяни або югослави.

Легша праця: санітарна секція — на 179 чол. працюючих є лише 45 українців, а в управі їх немає зовсім.

Відділ чищення: на 46 робітників є лише 4 українці.

В магазині — на 11 зайнятих осіб — 3 українці.

Харчовий відділ — 2 українці (на фізичній праці).

З цого наочно видно, що українці, хоч становлять найчисленнішу групу (біля 43%), і мають досить інтелігентів та різних фахівців, обмінюються майже у всіх установах та бору, а їх інтереси застувають переважно москалі до всіх ворожо наставлені, використовуючи повністю для себе ситуацію. Так, напр., з 10. 1946 р. управителька жіночої робітні (росіянка) вильнила в праці всіх 9-х українок, закидаючи їм інсценізований крадіжку якогось плаща.

Для крашого зрозуміння відносин в таборі подаємо список керівників відділів за національним складом:

1) відділ евиденційний	— поляк
2)	— поляк
3)	— мешканець
4)	— українець
5)	— адміністрація
6)	— росіянин
7)	— суд
8)	— відділ контрольний
9)	— харчовий
10)	— транспортний відділ
11)	— шпиталь
12)	— театр
13)	— бюро перекладачів
14)	— уряд прийняття
15)	— город
16)	— поліційний відділ
17)	— спортивний відділ

Було б дуже бажанням, щоб головна управа УНРРА звернула увагу на відносини в цьому таборі, переорганізувавши адміністративний апарат табору згідно з демократичними засадами, тобто врахувавши відсоткове відношення поодиноких груп та національностей у таборі.

Кооп. «Самопоміч» в Авгсбурзі

22 жовтня, в першу річницю заснування споживчо-виробничої кооперативи «Самопоміч», в таборі Зомме-Казерн в Авгсбурзі, відбулися загальні збори членів, на яких затверджено звіт і баланс в 30. 6. 46 р., довибрано 4-х членів надвірної ради, прийнято плян праці та розділено балансову надвішику в сумі 10.645.19 НМ. З цієї надвішки призначено членам товарів відворот, та квоту 4.500 НМ. роздано на супільні цілі. Допомога таборовим школам, інвалідам, УТГІ, Об'єднанню Української Кооперативі та для відділу Супільної Опіки.

По цьому кооператива займається тільки торговельною діяльністю, закуповуючи для таборового населення рівні товари. Всі закупи переводять на вільному ринку, не маючи допомоги від УНРРА. Все ж вона розвивається добре, має 342 членів, а обробот за 6 місяців становить 124 тисячі НМ.

С. К.

Культурні імпрези у Форальберзі

На відсвяту річниці Супільної Служби переселенців осіб відбулися в Брегенці спільні змагання, в яких взяла участь також українська дружина копаного мяча в Лінденку. Вона виступала проти австрійської дружини «Шварц-Вайсе». Добре гру українців відзначено в австрійському часописі «Форальбергер Нахріхтен».

В Спорталле перед численною публікою була проведена мистецька імпреза, в якій крім одного скрипала мадяра і п'яністка, відігравалися інші виконавці були українці.

Український хор «Батра», під проводом відомого львівського диригента проф. Л. Туркевича проспівав низку українських народних пісень, серед них: «Готуй мені абрю», «Садок вишнівний» та інші.

Скрипаль Я. Мигасюк виконав кілька творів західно-європейських композиторів («Варяції Тартіні», «Еспанська симфонія» Лілья то інші) у фортеціанові супроводі проф. Туркевича.

Балетна пара з Лінденку п. п. Кононів і А. Кривецький виконали «Гопак». Хор «Думка», в якому залишилося також кілька його давніх співаків, виконав «Засяло сонце золоте», «Страшний суд» та інші. І. Ч.

«Українські Академічні Вечори»

Інавгураційний виклад на тему «Психологічна проблематика світогляду сучасності», виголосить проф. др. Олександер Кульчицький, дия 10 листопада год. 17.30 в дому Кооп. «Коса Мюнхен», вул. Розенгаймер 46 а. Доїзд трам. ч. 1 та 12.

Вступ за добровільними датками.

СПОРТ

Український мистець канадського спорту

Омелян БУЧАЦЬКИЙ

Перші кроки на леді завдячує моїму батькові, який примусив мене навчитись ідти на совах. Батько погрібував, що не дозволить мені грати в футбол, якщо не навчусь ідти на леді. З гаківкою познайомився в гімназії. Там і заграв перші свої змагання в міжвідділовому турнірі. Згодом приходить перші серійні бої в репрезентативні команд